שלטון הזר.

● הצעת החלטה מטעם הפעולה ה־שמית לוועידה, בו נדרשה להכיר בקיומה של ישראל, להכריז על עקרונות־יסוד לשלום ישראלי־ערבי ברוח המינשר העברי, ולכונן „לישכת־שלום" קבועה מטעם האירגון לשם השגת השלום בין ישראל וארצות־ערב. ה־הרכב המוצע ללישכה זו: נציגי הודו (יו"ר), בורמה, צייל:ן, גאנה וטאנגאנייקה.

ישראל + פלסטין. כאשר הצטרף ילין־מור לפעולה, התרחב מעגל הפגישות. הרוסים וההודים שמחו להיווכח כי „המש־לחת הישראלית" תומכת תמיכה מוחלטת בהסכם־מוסקבה נגד סין (התנגדות הסינים להסכם זה גרמה למחלוקת העיקרית ב־וועידה). אנשי קניה, קונגו וארצות אפרי־קאיות אחרות גילו יחס אוהד. על כולם עלה נציג מונגוליה, שהתיידד עם הישראלים.

עדינות במיוחד היו הפגישות עם חברי המשלחות הערביות. בלט ביניהם בהגט עבד אל־עזיז, סגן־המזכיר המיצרי (שהוא גם מזכיר הארגון הכל־אפריקאי, שנולד בוועידת אדיס־אביבה). הוא שמע את הדברים בעניין, הבטיח להעביר את הדברים לחוגים ה־ערביים.

אך דרישת הנציגים הישראליים לקבל מעמד רישמי כמשקיפים נתקלה בהתנגדות, שהיתה בחלקה טכנית. מזכירות הוועידה שקעה בסיכסוך הסובייטי־סיני, לא היתה מוכנה לדון בצירוף משלחות נוספות. חוץ מזה, כבר משתייכת לארגון משלחת רישמית מטעם „פלסטין", המורכבת מתושבי עזה. הציע נשיא הוועידה, הקפריסאי ואסוס ליסארידס, בנימה של התנצלות, לילין־מור: „אולי אפשר לאחד את שתי המשלחות..."

ליסארידס (45), קומוניסט לשעבר, שנטש את המפלגה כאשר זו סירבה לקחת חלק פעיל במלחמת־השיחרור הקפריסאית, והנימ־נה עתה עם מקורביו של הנשיא מאקאריוס, השתדל לעזור לישראלים ככל יכולתו. „אני אהיה לכם קצין־קשר," הבטיח לאנשי הפעולה השמית. ואמנם עמד בדיבורו.

תעלומת המעטפות. לא קל היה ל־העביר את החומר לכל המשלחות. ערימה של מעטפות, שהכילו את תזכיר המשלחת, ושנועדה למשלחות שגרו בבית־המלון, נעל־מה באורח מסתורי. התעלומה סיקרנה את הצירים. היו שחשדו במצרים, אחרים חשדו דווקא בסוכני השגרירות הישראלית. „מה יש?" חייך הנציג המונגולי, „אלה שחטפו את אייכמן לא יכלו לחטוף גם את המעט־פות?" גם מעטפות שנשלחו לעתוני קפרי־סין נעלמו באורח מסתורי.

אולם הדבר לא הפריע. ביום האחרון של הוועידה חיפשו צירים ועתונאים מכל רחבי דו־היבשת את הישראלים, ביקשו מהם העת־קים נוספים של החומר, הבטיחו לכתוב בארצותיהם על הגישה החדשה.

אולם ההישג העיקרי היה אחר: פעולת המשלחת מנעה כי שוב יתקבלו אוטומאטית החלטות אנטי־ישראליות. אילו לחצו המיצ־רים על הוועידה לקבל החלטות כאלה, היה הדבר גורם לויכוח כללי על נושא זה. הם ויתרו על נושא זה, בידעם כי הוועידה טרודה בסכסוכים על הסכם מוסקבה. תחת זאת הסתפק המזכיר המצרי בהפצת ההחל־טות האנטי־ישראליות שנתקבלו בחודש פברואר בוועידת מושי, בטנגנייקה.

אליסבאי וליסארידס בניקוסיה

אלה שחטפו את אייכמן...

דת

למען השם או הכסף?

בדייקנות צבאית, תוך ניצול גורם ההפתעה, הסתערו השבוע כמה מאות בחו־רי־ישיבה על בתי־ספר נוצריים בשליש הערים הגדולות. הם כבשו בכוח מוסדות צרפתיים ואנגליים, השתלטו על בניינים שלמים, שברו רהיטים, קרעו ספרי־לימוד ותשמישי־קדושה נוצריים, נטפלו למורים נוצריים.

כאשר הופיעה המשטרה, כדי לגרש מן המיבנים הכבושים, התנגדו לה בחורי־הישיבה בכוח. קצין ושוטר נפצעו.

הנספח הצבאי של השגרירות הצרפתית, הגר בקירבת בית־ספר סנט־ז'וזף ביפו, אירגן את חבר המורים והתלמידים להת־גונן במיקרה של פריצה. אך הדתיים לא הצליחו לחדור מבעד לשער הברזל הנעול.

בו ביום הגישו נציגי בריטניה וצרפת מחאות חמורות לממשלת ישראל. בבירות המערב הודפסו מהדורות מיוחדות של ה־עיתונים, שבישרו בשאט־נפש על ההת־פרעות הדתית, שלבשה צורה של פרק מתוך 55 יום בפקינג.

לא היה שום קושי לקבוע את זהות הפורעים, הם עצמם הודו בכך בגאווה, הזהירו כי לא תהיה זאת הפעולה האחרונה של חבר הפעילים.

מטה קרבי. המיבצע תוכנן ב־שני חדרים קטנים, מרוהטים ברהיטי־משרד מיושנים, בלב רחוב אלנבי בתל־אביב. שני החדרים, השוכנים בבניין בית־הכנסת מושב זקנים ברחוב אלנבי 84, ואשר חלו־נותיהם המאובקים פונים לחצר קטנה ו־מלוכלכת, שימשו מוקד לפעולה כולה. כאן ישב ראש־המטה שלום דוב ליפשיץ, המכונה „זוהר", והוציא את פקודות־המיב־צע בנוסח צבאי קצר וממצה. מפעם ל־פעם נעזר ביועצו הראשי, שלמה נוח קרול, הרב של מושב חמד. הוא גם שמע פרטים מפי עוזריו הצעירים, בחורי־ישי־בה מירושלים ומחיפה, שדיווחו על הת־קדמות ההכנות באזוריהם.

שלום ליפשיץ, שחור־זקן וממושקף, עומד בראש חבר הפעילים מאז קום המדינה. ל־מדינת ישראל הגיעו אז רבבות עולים מ־ארצות צפון־אפריקה, תימן ועיראק, רובם יהודים שבארצות מושבם נחשבו כשומרי דת ומסורת. מפא"י, השולטת במנגנוני העליה, הקליטה וברוב הרשויות המקומיות, ידעה שאם תאפשר לדתיים להגיע ליהודים אלה על־ידי קבלת ילדיהם לבתי־הספר ה־דתיים, לא ישאר זה הקשר היחיד. על כן הסתערו עסקני מפא"י על ילדי העולים, בדרכים כשרות ובלתי־כשרות.

„מוכרחים לעשות משהו!" עבר הקול בין מאות בחורי־הישיבה החסונים, שה־סיפו לשקוד על הגמרא בזמן שבני גילם הלא־דתיים עסקו במיבצעי כיבוש הגליל והנגב. המרירות מצד אחד, והמרץ הבלתי־מנוצל מאידך, הולידו את חבר הפעילים.

מאז הוסיף חבר הפעילים להתקיים כ־אירגון אשר פעולתו העיקרית היא בחזית החינוכית. מדי שנה, בפרוס עונת הרישום לבתי־הספר, פשטו מאות פעילי החבר על פני ישובי ישראל השניה, עברו מבית לבית, נאמו בבתי־הכנסת, תקעו בשופרות ונופפו בסיסמות, כדי לגרש את רוחות־הרפאים של החינוך החופשי. הציבור ה־דתי האמין, בדרך כלל, לסיפורי־הזוועות של חבר הפעילים, אך לא פעם היו ה־סיפורים מוגזמים ומנופחים.

כך בדיוק קרה גם השבוע. ההסתערות על המיסיון הציגה את ישראל כמדינה בה מותקפים נוצרים על־ידי המונים יהו־דיים, בעוד שיהודים בעולם הגדול קיבלו את הרושם כאילו מתנהל בישראל מסע־שמד נוצרי, שאין מנוס ממנו אלא ב־התקפת־מחץ על שלוחות המיסיון.

מה האמת?

כסף ופילוג באמריקה. בישראל אמנם מצויים בתי־ספר ובתי־חולים השיי־כים למיסדרים נוצריים שונים. בבתי־ספר אלה לומדים ילדים יהודים רבים, כשם שחולים יהודיים פונים בבקשת עזרה ל־בתי־החולים הנוצריים. אלא שעד כה לא הוכח כי המורות הנזירות, המלמדות ב־בתי־ספר אלה, או האחיות המטפלות ב־חולים, פיתו מישהו להיטבל לנצרות. היו אמנם, מאז קום המדינה, כ־250 משפחות שהתנצרו ואף ירדו בעזרת מוסדות מיסיו־נריים לארצות קאתוליות שונות. אך אלה עשו זאת לא בלחץ המיסיון עליהם, כי אם בלחץ הפוך — שלהם על מוסדות המיסיון. היו אלה, לרוב, מיקרי־סעד קשים, שעברו לנצרות כדי לזכות בטובות־ההנאה שדבר כזה עשוי לתת.

אלא שמצב עובדתי זה לא מנע מכמה גורמים המעוניינים בכך להפוך את ה־

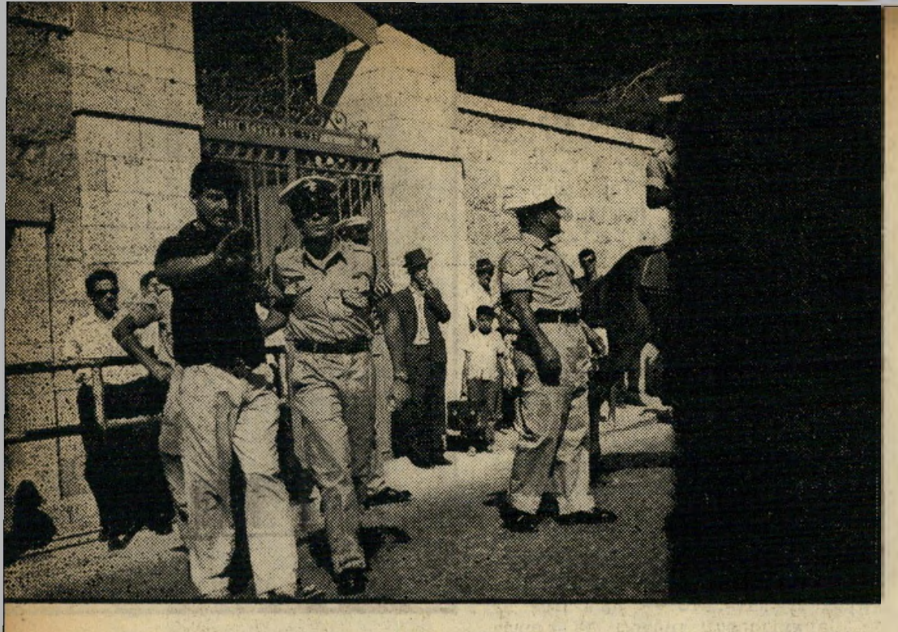

מתפרעים ומשטרה ליד בית־הספר הנוצרי בירושלים

...וגם אלה היושבים בממשלה

דחליל הגרוטסקי למיפלצת מטילת־אימה. ביוזמת משרד הדתות הוקם מוסד בשם קרן ילדינו, כתוצאה מתרומה בסך 100 אלף דולאר למטרת „מלחמה במיסיון" ש־נתן סוחר־רהיטים יהודי בשיקאגו, בשם אדוארד כהן. מוסד זה זכה למנהל נמרץ, שלא הסתפק בניצול 100 אלף הדולאר. הוא פתח במגבית נרחבת בארץ ובחו"ל.

בצד קרן ילדינו הממוסחרת, שהיא מוסד־השנור המרכזי למלחמה במיסיון, התפתחו מוסדות וקרנות נוספים.

לפי המספרים המתפרסמים על־ידי מוס־דות אלה, עשוי להתקבל הרושם כי עד היום הוצאו מהמיסיון לפחות עשרים אלף ילדים וילדות, בו בזמן, שמאז קום ה־מדינה לומדים בכל בתי־הספר המיסיו־נריים גם יחד לא יותר מ־800 עד אלף תלמידים יהודיים בשנה. ואף אלה לאו דווקא בני משפחות עניות, כי אם בעיקר ילדים למשפחות שגם הוריהם הבשרים התחנכו בארצות מוצאם בבתי־ספר נוצ־ריים ולא המירו את דתם.

בעיקר היו מוכנים לתרום לקרנות ה־מלחמה במיסיון, יהודי ארצות־הברית. שם תופסת מגבית חבר הפעילים מקום נכבד, ואינה נופלת בהרבה בתעמולתה ממגביות הקרן הקיימת, או אפילו המגבית היהודית המאוחדת. כסף זה עזר להחזיק את האיר־גון החשאי־למחצה של שלום דב ליפשיץ. בדולארים אלה הוציאו עלונים, אירגנו מסעות, שילמו לפעילים הוצאות של עש־רות אלפי לירות לשנה. בכסף זה אורגן המיבצע של השבוע האחרון.

צביעות דו־פרצופית. שליחיו הנמ־רצים של ליפשיץ יצאו ממטה הפעולה ברחוב אלנבי בתל־אביב לסביבת חיפה, כדי לארגן את הפעילים הלומדים בישיבות בכפר חסידים, בחדרה ובחיפה עצמה. שלו־חה אחרת, בראשותו של דב רביץ, אחד מראשי החבר, החלה מארגנת את בחירי־הישיבה בירושלים. ליפשיץ עצמו נטל ל־ידיו את הפיקוד על החזית התל־אביבית. נקודת־ההיערכות נקבעה בבני־ברק; היעד: בית־ספר סנט ז'וזף ביפו.

כאשר הגיעו לישיבות הנוטות למפד"ל, הידיעות כי המסע מתארגן, התעוררה מיד השאלה: להצטרף או לא? כי לא תמיד נוטים פעילי המפד"ל בישיבות ללכת ב־תלם שמתוויה ליפשיץ, הבלתי־מפלגתי אך המתאם את מיבצעיו עם ח"כי אגודת־יש־ראל.

למהרת ההתקפה על המיסיונים מיהר שר הדתות המפד"לי, זרח ורהפטיג, לג־נות את המיבצע, ואף להסתייג ממנו: חמורות היתה זו צביעות. הוא ידע היטב כשם שידעו יתר חבריו בצמרת המפד"ל, כי ההמון נטלו חלק במהומות המכוערות מאות מאנשי המפד"ל, על פי הסכמה של ראשי המפלגה. בין העצורים בירושלים היה בנו של ח"כ בנימין שחור, המזכיר המדיני של המפד"ל, בעוד שהרוח החיה של המפלגה בחוגי הישיבות, צפניה דרורי, בלט כאחד מ־מארגני ההפגנה בבירה.

מדוע בזיה ההתחסדות הדו־פרצופית? ב־צמרת המפד"ל ידעו על התוכנית המת־גבשת בצמרת מפא"י לשים קץ לשותפות עם הדתיים (העולם הזה 1356). הם יוד־עים כי סילוקם מן השלטון, יפגע בהם בנקודה הרגישה ביותר: מקור ההכנסה מכספי המדינה, במסווה של פעילות דתית כללית. על כן מנוי וגמור היה עמם להר־תיע את ותיקי מפא"י מן המחשבה המסו־כנת. ההסתערות על המיסיונים נועדה ל־הוכיח, כי בכוחם של הדתיים לגרום צרות צרורות לממשלת אשכול, ולמדינה כולה. רמזו ראשי המפד"ל: אם המחנה הדתי יכול לעורר מהומות כאלה, כשמחציתו יושבת בממשלה ומשתפת פעולה עמה — מה יחולל מחנה זה כאשר יהיה כולו באופוזיציה?

התמרון השקוף הובן היטב על־ידי לוי אשכול — ויתכן כי ישיג את המטרה שאליה כיוונו המפד"ל. הדבר עדיין לא ברור. דבר אחד, לעומת זאת, ברור לגמרי: הפעילים השיגו את מטרתם. הודות לכות־רות המבהילות היו לבבות היהודים פתו־חים לקריאת הפעילים, שהדביקו כרזות בכל בתי־הכנסת לתרום „כופר נפש" לקרן הפועלה שלהם. העובדה שתימרון מפוקפק זה עורר סלידה בעולם לא נראה לדתיים כגורם שיש להתחשב בו.

המימשל הצבאי

פרובוקציה בטירה

אחרי טייבה הגיע תורה של טירה. ריחן של מהומות בכפרים הערביים עמד באוויר, ועל סדר יומו של הציבור הישראלי עלה שוב הנושא החוזר ונטחן: סכנת האוייב הפנימי.

לפני שנתיים זה קרה בחיפה, נצרת ועכו. לפני שנה בנצרת עילית וראשון־לציון. ה־פעם היתה ההתחלה בכפרי המשולש.

מראש המיסגד. ביום חמישי האחרון, בשעה 08.30, הגיעה לכפר הערבי טירה, שליד כפר־סבא, קבוצה שמנתה כמאה שוט־רים ואנשי משטרה־צבאית. הם היו חמושים באלות, קובעי־פלדה ומגיני־פח. יחד עימם הגיע למקום דחפור על גבי משאית, הורד למטה בחסות המשטרה, בחלק המערבי של הכפר והחל בהריסת בית משפחת זאבן מרובת הילדים.

מה שהתרחש מייד היה צפוי מראש. מכל כנפות הכפר החלו להתקהל נשים וילדים. הגברים, ברובם, היו אותו זמן בעבודה. תוך שניות החלו לעוף אבנים שזכו לתשו־בה מיידית מאלות המשטרה. כמה נשים וישישים זכו למכות רציניות, אחת מנשי משפחת זאבן הועברה לבית־החולים כשהיא סובלת מיד שבורה וזעזוע מוח.

בינתיים הלך המצב והחמיר. מישהו טיפס על צריח המיסגד, הזעיק ברמקול את תוש־בי הכפר לאספה ליד הבנין הנהרס. סביב טבעת הכיתור של המשטרה התאסף בן־רגע המון גדול וזועם. אחרי שלא נותרה מן הבניין אבן על אבן, מיהרו השוטרים להסתלק מן הכפר.

רק אז החלה בטירה ההפגנה הגדולה. ההמון זרם ברחובות הכפר, אסף בדרכו את דיירי הבתים שנשארו בדירותיהם ואת תל־מידי בתי־הספר העממיים והתיכון, שהש־ביתו את לימודיהם. ליד בניין המועצה כבר מנה ההמון כמה אלפי איש. ראש המועצה השמן, איש המימשל־הצבאי במקום איבר־הים קאסם, ברח מן הכפר עוד בתחילת המהומות. טירה נותקה משאר חלקי הארץ על־ידי מחסומים וכל מכונית שהתקרבה נרגמה באבנים.

הכפר נחנק. הסיכסוך, שהביא בעקבו־תיו את המהומות, נגע לשנים־עשר בתים שנבנו בחלקו המערבי של הכפר, מאחורי הקו בו עובר צינור מוביל המים הארצי. אחדים מבתים אלה ניבנו לפני ארבע שנים.

לפי הוראת המימשל הצבאי, מסרב ה־אגף לתיכנון של משרד הפנים להעניק רשיונות בניה על אותו חלק קרקע. הסיכ־סוך, שנמשך כבר שנים, נוצל לאחרונה ב־

(המשך בעמוד 24)